

พฤติกรรมการใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์

ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร¹

USAGE BEHAVIOR AND INFORMATION EVALUATION SKILL ON SOCIAL MEDIA OF THE ELDERLY IN BANGKOK

ปิยดา ราชพิบูลย์ (Piyada Rachpiboon)²

ศุภรรษตรา แสนวา Sumattra Saenwa³

จุฑารัตน์ นกแก้ว Jutharat Nokkaew⁴

Received: June 07, 2022

Revised: June 22, 2022

Accepted: June 26, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร และ 3) เปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 378 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ รองลงมา ได้แก่ กิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ ตามลำดับ 2) ผู้สูงอายุมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับสูง ด้านที่มีทักษะสูงที่สุดคือ ด้านความน่าเชื่อถือ รองลงมาได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความทันสมัย และด้านความเกี่ยวข้องตามลำดับ 3) ผู้สูงอายุที่มี

¹ บทความจากวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2561 :
Article from Master's thesis in Information Studies, Srinakharinwirot University in academic year 2018

² นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: Master's degree Student in
Information Studies, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University, E-mail: piyada.rac@g.swu.ac.th

³ ประ.ด., อาจารย์ประจำ สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: Ph.D. Lecturer, Information
Studies Program, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University, E-mail: sumattra@g.swu.ac.th

⁴ ประ.ด., ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม:
Ph.D. Assistant Professor, Bachelor of Arts Program in Library and Information Science, Faculty of Humanities and Social
Science, Chandrakasem Rajabhat University, E-mail: jutharatstou@gmail.com

เพศ อายุ อาชีพและประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ทักษะการประเมินสารสนเทศ, ผู้สูงอายุ, พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์, สื่อสังคมออนไลน์

Abstract

The purposes of this research were to 1) study social media usage behavior of elderly in Bangkok, 2) study information evaluation skill on social media of elderly in Bangkok, and 3) compare the information evaluation skill on social media of elderly in Bangkok by gender, age, occupation, education level, and internet experience. The sample consisted of 378 elderly people who were members of the elderly club in Bangkok by multistage randomization. The tool employed for this study was test. The statistics used in analyzing the data were percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. The results of the research were as follows: 1) Most of the elderly had social media usage behavior at a high level. When classified by aspect, it was found that the aspect with the highest average was the purpose of using social media, followed by the activities during using social media, and access to social media respectively. 2) Overall, the elderly's social media information evaluation skills were at a high level. The highest level aspect is reliability, accuracy, currency and relevance respectively. 3) There was a statistically significant difference in social media information evaluation skills at the .05 level between elderly with different gender, age, occupation, and internet experience. The elderly with different education levels had no difference in social media information evaluation skills.

Keywords: Evaluation information skill, Elderly, Social media using behavior, Social media

บทนำ

สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นแพลตฟอร์มสำหรับสร้างชุมชนเสมือนและเป็นแหล่งรวมผู้ใช้งานเข้ามาประกอบกิจกรรมบนโลกออนไลน์ให้สามารถติดต่อสื่อสารถึงกันแบบสองทางได้ โดยผู้ใช้เป็นผู้สร้างเนื้อหา เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารร่วมกัน มีลักษณะการทำงานแบบเน้นการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น รูปภาพ ข้อความ วิดีโอ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น วิกิพีเดีย (Wikipedia) บล็อกเกอร์ (Blogger) ยูทูบ (YouTube) เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (LINE) เป็นต้น ทั้งนี้สื่อสังคมออนไลน์มีคุณลักษณะที่ผู้ใช้สามารถสร้างกลุ่ม โดยบุคคลอื่นสามารถเข้าร่วมกลุ่มได้เป็นจำนวนมากภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว สามารถแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ที่ดีและไม่ดีที่ได้รับ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้องค์กร สถาบัน และหน่วยงานต่าง ๆ เพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสาร สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้บริโภค ซึ่งโลกปัจจุบันกำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีการสื่อสารได้เปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต การติดต่อสื่อสาร จนเกิดเป็นยุคของเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นสื่อที่ควบคุมได้โดยผู้ใช้สามารถเปิดรับข่าวสารที่ต้องการหรือปฏิเสธข้อมูลข่าวสารที่ไม่น่าสนใจได้

การค้นคืนข้อมูลสามารถกระทำได้ไม่จำกัดจำนวนในการเลือกเปิดรับข่าวสารรวมทั้งสามารถควบคุมข้อมูลข่าวสารที่ต้องการเปิดรับได้มากกว่าสื่ออื่น ๆ (Kraichumpol, 2012; Khujareansin, 2015; Saelim, 2015) ซึ่งในปัจจุบัน สื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันทุกเพศทุกวัยรวมถึงผู้สูงอายุด้วย ส่งผลให้ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มบุคคลอีกหนึ่งกลุ่มที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวันไม่ต่างจากคนในกลุ่มวัยอื่น

ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มบุคคลที่มีการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตด้านต่าง ๆ มากกว่าวัยอื่น อาทิ การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทและความสำคัญต่อกลุ่มผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นทุกขณะและเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับผู้สูงอายุในการปรับตัว แต่ขณะเดียวกันสื่อสังคมออนไลน์ก็ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ ผลกระทบด้านบวก เช่น สามารถค้นคว้าความรู้และข้อมูลข่าวสารได้มากยิ่งขึ้น ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และทันสมัยในเวลาที่รวดเร็ว รวมทั้งเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นได้อย่างรวดเร็ว (Kraichumpol, 2012) ส่วนผลกระทบด้านลบนั้น ถ้าผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์มีพฤติกรรมการใช้ที่ไม่ถูกต้อง ก็อาจส่งผลเสียต่อตนเองและผู้ใช้ในวงกว้างได้ ซึ่งเห็นได้จากผลการสำรวจพฤติกรรมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของบุคคลวัยต่าง ๆ และพบว่ากลุ่มผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้ที่มีอายุมากกว่า 65 ปี มีแนวโน้มการแชร์ข่าวปลอมมากที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มผู้ใช้งานในวัยต่าง ๆ (Guess, Nagler, & Tucker, 2019) ดังนั้น สิ่งสำคัญในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ คือ ผู้สูงอายุควรได้รับการส่งเสริมความรู้และทักษะ การคิดวิเคราะห์ ประเมิน แบ่งปัน และสร้างสรรค์เนื้อหาต่างๆ ในสื่อสังคมออนไลน์อย่างรู้เท่าทัน เนื่องจากข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับมีทั้งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและไม่น่าเชื่อถือ (Boonart, Techataweewan, & Angchun, 2018; Saelim, 2015)

จากการศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของสำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้กลายเป็น “สังคมสูงวัย” (Aged society) มาตั้งแต่ พ.ศ. 2548 แล้ว เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด การคาดประมาณประชากรของประเทศไทยฉบับปรับปรุงใหม่นี้มีผลที่แสดงว่าประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Completed aged society) ใน พ.ศ. 2566 เมื่อประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไปมีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด ประชากรไทยจะมีอายุสูงขึ้นอย่างรวดเร็วจนมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงขึ้นถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมดใน พ.ศ. 2576 เรียกได้ว่าประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super aged Society) หลังจากนั้นประชากรไทยก็จะยังคงมีอายุสูงขึ้นไปอีก ใน พ.ศ. 2583 ประมาณร้อยละ 31.4 ของประชากรไทยจะเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป (Office of the National Economic and Social Development Council, 2019)

นอกจากนี้จากวรรณกรรมและงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้และการประเมินสารสนเทศบนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครที่ผ่านมา ยังชี้ให้เห็นว่า ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบันช่วยให้เกิดความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน โทรศัพท์เคลื่อนที่กลายเป็นอุปกรณ์เทคโนโลยีที่มีการใช้งานกันอย่างแพร่หลายในกลุ่มผู้สูงอายุ และงานวิจัยเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีความสามารถในการใช้สื่อใหม่อยู่ในระดับต่ำ และลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกัน พบว่าเพศชายมีการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสื่อใหม่มากกว่าเพศหญิง กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 55-65 ปี เป็นกลุ่มที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสื่อใหม่มากที่สุด และกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงมีความสามารถในการใช้สื่อใหม่สูงกว่ากลุ่มที่มี ระดับการศึกษาต่ำกว่า ด้านการรู้เท่าทันสื่อ พบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมสืบค้นข้อมูลสุขภาพจากสื่อออนไลน์/สื่อสังคมที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างมีสุขภาพสมบูรณ์บ่อยครั้ง โดยผู้สูงอายุรู้วิธีการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับสุขภาพที่เป็นประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในระดับน้อย ดังนั้น การมุ่งส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อในผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติมและเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ในแง่ของเป้าหมายเนื้อหาผู้ให้บริการ ผู้รับ และแนวทางการสอนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อให้แก่ผู้สูงอายุ (Rasi, Vuojärvi, & Rivinen,

2021; Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2018, pp. 95-97; Tirado-Morueta, Hernando-Gómez, & Ignacio Aguaded-Gomez, 2016; Jaemtim & Yuenyong, 2019).

การวิจัยนี้จึงได้ศึกษาเพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยที่ได้รับจะแสดงให้เห็นถึงสภาพจริงเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุและระดับทักษะในการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ศูนย์ป้องกันข่าวปลอม กรมประชาสัมพันธ์ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ตลอดจนการผลิตสื่อที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุต่อไป

จุดประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพเดิมหรือปัจจุบัน และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ และได้คัดเลือกตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพเดิมหรือปัจจุบัน และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต ในส่วนของตัวแปรตามมีดังนี้ (Chotchatchawalkul, 2013; Hemin, 2013; Kasentima, 2011; Vosner, Bobek, Kokol, & Krecic, 2016; Buntadthong, 2015; Saelim, 2015; Thirakot & Phonnikornkit, 2018; Tipkanjanaraykha, Yingrengreung, Kheokao, Ubolwan, Jaemtim, & Woranart, 2017; Tirado-Morueta, Hernando-Gómez, & Ignacio Aguaded-Gomez, 2016)

1. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ กำหนดกรอบการศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ ประเภทสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ และกิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

2. ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยได้นำทักษะการรู้สารสนเทศมาตรฐานที่ 3 ของมาตรฐานสามัคยการรู้สารสนเทศสำหรับอุดมศึกษาของสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัย (Association of College and Research Libraries, 2000) มากำหนดกรอบการศึกษา 4 ด้าน ดังนี้

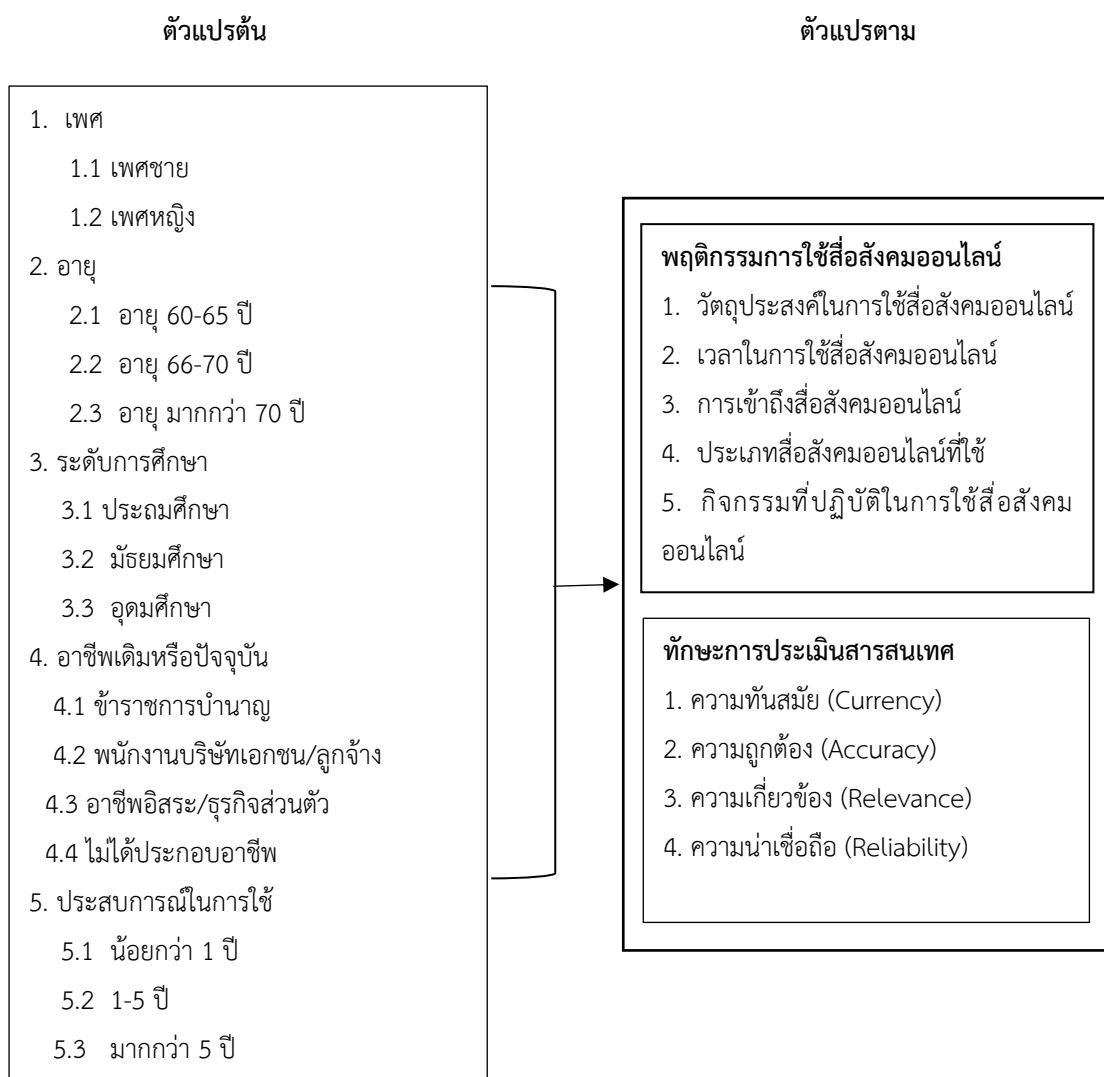
2.1 ความทันสมัย (Currency) หมายถึง เนื้อหาที่เป็นข้อมูลใหม่ ทันต่อสถานการณ์ ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามระยะเวลาอย่างเหมาะสม และแสดงวันที่ปรับปรุงข้อมูลครั้งล่าสุด

2.2 ความถูกต้อง (Accuracy) หมายถึง มีการตรวจสอบเนื้อหาว่ามาจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือหรือมีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ไม่มีอคติ หรือโฆษณาแฝงชวนเชื่อ

2.3 ความเกี่ยวข้อง (Relevance) หมายถึง เนื้อหาที่ได้รับมีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการใช้งานหรือไม่

2.4 ความน่าเชื่อถือ (Reliability) หมายถึง เนื้อหาที่ได้รับมีผู้ผลิตเนื้อหาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เขียน บรรณาธิการ ผู้รวบรวม และผู้จัดพิมพ์ มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชาของเนื้อหาและเนื้อหาไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรม และจริยธรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกันมีทักษะประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน
2. ผู้สูงอายุที่มีอายุต่างกันมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน
3. ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน
4. ผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกันมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน
5. ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตต่างกันมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของข้อมูลชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ 50 สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 15,653 คน (Social Development Office of Bangkok, 2020) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของข้อมูลชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ 50 สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 387 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับประชากรตั้งแต่ 15,000 คน และไม่เกิน 20,000 คน ใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 375 คน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) และสุ่มตัวอย่างแบบโควตาโดยเลือกผู้สูงอายุเจาะจงเขตที่มีผู้สูงอายุเป็นสมาชิกในชมรม จากเขตชั้นใน ชั้นกลาง ชั้นนอก ชั้นละ 3 เขต รวมเป็น 9 เขต ได้แก่ เขตบางซื่อ คลองเตย จตุจักร บางกะปิ บางเขน ประเวศ ทวีวัฒนา หนองจอก และหลักสี่ เขตละ 42 คนซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 378 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพเดิมหรือปัจจุบัน ประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ด้าน ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 2) เวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 3) การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ 4) ประเภทสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ และ 5) กิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ตอนที่ 3 แบบทดสอบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความทันสมัย (Currency) 2) ความถูกต้อง (Accuracy) 3) ความเกี่ยวข้อง (Relevance) และ 4) ความน่าเชื่อถือ (Reliability)

นำแบบทดสอบที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบ (IOC) และนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งพบว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00 จากนั้นนำแบบทดสอบมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม หลังจากนั้นนำข้อคำถามในตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่าวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) โดยเกณฑ์ผ่านที่กำหนดไว้ คือ 0.75 ขึ้นไป ผลการคำนวณได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.80 และนำข้อคำถามในตอนที่ 3 ซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดทักษะการประเมินสารสนเทศทำการวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (Difficulty) ซึ่งได้ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.63 และคำนวณค่าความเที่ยงโดยใช้วิธีการของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (KR-20) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.80 ซึ่งถือว่าแบบทดสอบมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอโครงการวิจัยคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รหัสโครงการวิจัย SWUEC/G 117/2564E วันที่ให้การรับรองคือ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 จากนั้นได้ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒขอความร่วมมือจากชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ 50 สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 9 เขตเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน พ.ศ. 2565

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบทดสอบที่ได้รับกลับมาและใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ตอนที่ 1 ข้อคำถามชนิดตรวจรายการเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบทดสอบ วิเคราะห์ โดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

4.2 ตอนที่ 2 ข้อคำถามชนิดมาตราประมาณค่าเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุใน เขตกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนของ คำตอบ 5 ระดับ

ดังนี้ (Suthornchai, 2008, p.100)

ค่าคะแนน	4.21-5.00	หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าคะแนน	3.41-4.20	หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
ค่าคะแนน	2.61-3.50	หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
ค่าคะแนน	1.81-2.60	หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าคะแนน	1.00-1.80	หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

4.3 ตอนที่ 3 ข้อคำถามที่เป็นแบบทดสอบวัดทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของ ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้การหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย โดยให้คะแนนข้อที่ตอบถูกเท่ากับ 1 คะแนน และข้อที่ ตอบหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคะแนนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ที่ตั้งไว้เพื่อหาจำนวนและร้อยละของการประเมินสารสนเทศในแต่ละระดับ เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

คะแนน 1-10 คะแนน	มีทักษะการประเมินสารสนเทศอยู่ในระดับต่ำ
คะแนน 11-20 คะแนน	มีทักษะการประเมินสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน 21-30 คะแนน	มีทักษะการประเมินสารสนเทศอยู่ในระดับสูง

4.4 เปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศของผู้สูงอายุจำแนกตามตัวแปรเพศโดยใช้สถิติ t-test และเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศของผู้สูงอายุจำแนกตามตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา อาชีพเดิมหรือปัจจุบัน และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ใช้สถิติ F-test เมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe)

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้สูงอายุเป็นเพศหญิง จำนวน 212 คน (ร้อยละ 56.08) เพศชายจำนวน 166 คน (ร้อยละ 43.92) มีอายุ 60-65 ปี จำนวน 93 คน (ร้อยละ 24.60) อายุ 66-70 ปี จำนวน 263 คน (ร้อยละ 69.60) และอายุมากกว่า 70 ปี จำนวน 22 คน (ร้อยละ 5.80) จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาจำนวน 6 คน (ร้อยละ 1.60) ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 162 คน (ร้อยละ 42.80) และระดับอุดมศึกษา จำนวน 210 คน (ร้อยละ 55.60) ประกอบอาชีพข้าราชการบำนาญจำนวน 120 คน (ร้อยละ 31.70) พนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง จำนวน 152 คน (ร้อยละ 40.20) อาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 57 คน (ร้อยละ 15.10) และไม่ได้ประกอบอาชีพจำนวน 49 คน (ร้อยละ 13.00) มีประสบการณ์ในการใช้น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 52 คน (ร้อยละ 13.80) ประสบการณ์ 1-5 ปี จำนวน 136 คน (ร้อยละ 36.00) และประสบการณ์มากกว่า 5 ปี จำนวน 190 คน (ร้อยละ 50.20)

2. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยมีดังนี้

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครภาพรวม และรายด้าน

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.68	0.55	มาก
2. กิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.62	0.58	มาก
3. การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์	3.55	0.43	มาก
4. เวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.49	0.53	มาก
5. ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้	2.69	0.48	ปานกลาง
รวม	3.41	0.51	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.41$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X} = 3.68$) รองลงมา ได้แก่ กิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X} = 3.62$) การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X} = 3.55$) เวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X} = 3.49$) และประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ ($\bar{X} = 2.69$)

2.1 ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = .810) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัวหรือเพื่อนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .750) รองลงมาได้แก่ ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อความบันเทิงและเพลิดเพลินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = .801) และใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = .812)

2.2 ด้านกิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = .790) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุทุกดไลค์ที่ท่านชอบในสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = .676) รองลงมา ได้แก่ สั่งซื้อสินค้าที่สนใจผ่านสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = .791) และ กดแชร์ข้อมูลข่าวสารหรือคลิปวิดีโอที่ได้รับมาจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = .789)

2.3 ด้านการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = .850) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนหรือแท็บเล็ตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = .833) รองลงมา ได้แก่ ผู้สูงอายุทราบเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์จากคนในครอบครัวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = .740) และทราบเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์จากเพื่อนหรือคนรู้จักอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = .813)

2.4 ด้านเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = .820) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้สูงอายุใช้เวลาช่วงวันหยุดในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับ

มาก ($\bar{x} = 3.66$, S.D. = .776) รองลงมา ได้แก่ ใช้เวลาช่วงเย็นในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.60$, S.D. = .769) และใช้เวลาช่วงวันธรรมดาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.58$, S.D. = .774)

2.5 ด้านประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ พบว่า ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.69$, S.D. = .980) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุใช้ Line อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = .771) รองลงมา ได้แก่ Facebook อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 1.074) และ YouTube อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.67$, S.D. = 1.109)

3. ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ผลการวิจัยมีดังนี้

3.1 ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครโดยรวมและรายด้าน ผลการวิจัยมีดังนี้

ตาราง 2 ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครโดยรวมและรายด้าน

ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทักษะการประเมินสารสนเทศ
1. ด้านความทันสมัย	7	4.73	1.506	สูง
2. ด้านความถูกต้อง	8	5.08	1.606	สูง
3. ด้านความเกี่ยวข้อง	7	4.28	1.559	สูง
4. ด้านความน่าเชื่อถือ	8	6.15	2.027	สูง
รวมทุกด้าน	30	20.24	5.600	สูง

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 20.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านความน่าเชื่อถือมีทักษะอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 6.15) รองลงมา ได้แก่ ด้านความถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 5.08) ด้านความทันสมัย (ค่าเฉลี่ย 4.73) และด้านความเกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 4.28) ตามลำดับ

3.2 ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตของกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปร

ตาราง 3 ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตของกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปร

สถานภาพ	ระดับทักษะการประเมินสารสนเทศ						รวม	
	ต่ำ		ปานกลาง		สูง		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. เพศ								
1.1 ชาย	5	1.30	36	9.50	125	33.10	166	43.90
1.2 หญิง	35	9.30	79	20.90	98	25.90	212	56.10

สถานภาพ	ระดับทักษะการประเมินสารสนเทศ						รวม	
	ต่ำ		ปานกลาง		สูง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2. อายุ								
2.1 60-65 ปี	5	1.30	64	16.90	24	6.30	93	24.60
2.2 66-70 ปี	14	3.70	50	13.20	199	52.60	263	69.60
2.3 มากกว่า 70 ปี	21	5.60	1	0.30	-	-	22	5.80
3. ระดับการศึกษา								
3.1 ประถมศึกษา	-	-	1	0.30	5	1.30	6	1.60
3.2 มัธยมศึกษา	17	4.50	52	13.80	93	24.60	162	42.90
3.3 อุดมศึกษา	23	6.10	62	16.40	125	33.10	210	55.60
4. อาชีพ								
4.1 ข้าราชการบำนาญ	37	9.80	49	13.00	34	9.00	120	31.70
4.2 พนักงานบริษัทเอกชน/ ลูกจ้าง	3	0.80	46	12.20	103	27.20	57	15.10
4.3 อาชีพอิสระ/ธุรกิจ ส่วนตัว	-	-	4	1.0	53	14.00	57	15.10
4.4 ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-	-	16	4.30	33	8.70	49	13.10
ประสบการณ์ ในการใช้อินเทอร์เน็ต								
น้อยกว่า 1 ปี	35	9.30	17	4.50	0	0.00	52	13.80
1-5 ปี	-	-	33	8.70	103	27.20	136	36.00
มากกว่า 5 ปี	5	1.30	65	17.20	120	31.70	190	50.20
รวม	40	10.60	115	30.40	223	59.00	378	100.00

เมื่อจำแนกตามตัวแปร พบว่า ผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิงส่วนใหญ่มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 33.10, 25.90)

พิจารณาตามอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-65 ปี ส่วนใหญ่มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ระดับปานกลาง (ร้อยละ 16.90) อายุระหว่าง 66-70 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ระดับสูง (ร้อยละ 52.60) และอายุมากกว่า 70 ปีขึ้นไป มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ระดับต่ำ (ร้อยละ 5.60)

พิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาส่วนใหญ่มิมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 1.30) ระดับการศึกษามัธยมศึกษา มีทักษะการประเมินสารสนเทศ

จากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 24.60) และระดับการศึกษาอุดมศึกษามีทักษะการการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 33.10)

พิจารณาตามอาชีพ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่เป็นข้าราชการบำนาญมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 13.00) พนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง มีทักษะการการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 27.20) อาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว มีทักษะการการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 14.00) และไม่ได้ประกอบอาชีพ มีทักษะการการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 8.70)

พิจารณาตามประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตน้อยกว่า 1 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 9.30) มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต 1-5 ปี มีทักษะการการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 27.20) และมีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 5 ปี ขึ้นไป มีทักษะการการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 31.70)

4. การเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต

4.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

4.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 66-70 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-65 ปี และมากกว่า 70 ปีขึ้นไป เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 66-70 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ด้านความทันสมัย ด้านความถูกต้อง และด้านความน่าเชื่อถือสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-66 ปีและมากกว่า 70 ปีขึ้นไป ส่วนด้านความเกี่ยวข้อง พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-66 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 66-70 ปี และมากกว่า 70 ปีขึ้นไป

4.3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

4.4 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพเพิ่มหรืออาชีพปัจจุบัน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4

เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัวมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านทุกด้านสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีอาชีพข้าราชการบำนาญบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง และผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ

4.5 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน มีทักษะประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5

เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต 1-5 ปี โดยรวม

มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตน้อยกว่า 1 ปี และมากกว่า 5 ปี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต 1-5 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ด้านความทันสมัยและด้านความน่าเชื่อถือสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตน้อยกว่า 1 ปี และมากกว่า 5 ปี และผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 5 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ด้านความถูกต้องและด้านความเกี่ยวข้องสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตน้อยกว่า 1 ปี และ 1-5 ปี

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาพฤติกรรมการใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุ

ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านที่มากที่สุด คือ วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัวหรือเพื่อนอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยที่พบแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุนั้นก็มีความสนใจและต้องการใช้สื่อสังคมออนไลน์เช่นเดียวกับกลุ่มคนช่วงวัยอื่น ดังที่ Sap-in & Raweewan (2017) ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับสื่อกับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุนั้นก็จัดเป็นกลุ่มวัยที่มีความต้องการในการใช้สื่อที่หลากหลายและแตกต่างกัน ไม่แพ้วัยเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นการใช้เปิดรับข่าวสารเพื่อความบันเทิง และเพื่อประโยชน์ในการนำเนื้อหาไปปรับใช้ในชีวิตรประจำวัน ประเด็นที่น่าสนใจคือมีแนวโน้มว่าผู้สูงอายุจะใช้สื่อออนไลน์มากขึ้นและเป็นที่นิยมของผู้สูงอายุมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Hernandez (2011) ที่พบว่า ผู้สูงอายุมีทัศนคติที่ดีต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้มีทักษะการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูงนำไปสู่พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และ Ponon & Chaisuan (2018) ที่พบว่าผู้สูงอายุมีความคิดเห็นว่าการสื่อสารออนไลน์มีคุณสมบัติในกระบวนการสื่อสารที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก กระตุ้นให้เกิดการแสดงตัวตนในสังคมที่ชัดเจนเข้าใจง่าย ทำให้ส่งผลต่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ฉับไว

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ผู้สูงอายุใช้เวลาช่วงวันหยุดในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนหรือแท็บเล็ตอยู่ในระดับมาก ด้านประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้พบว่า ผู้สูงอายุใช้ Line อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านกิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ผู้สูงอายุยุคโลกที่ชอบในสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากการเข้าถึงสารสนเทศในยุคดิจิทัลนั้นสามารถทำได้ง่ายผ่านสมาร์ตโฟนหรือแท็บเล็ต และการใช้โปรแกรม Line ก็เป็นที่นิยม ซึ่งตรงกับงานวิจัยหลายชิ้นที่พบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทไลน์ (LINE) มากที่สุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดต่อกับคนในครอบครัวและเพื่อน โดยใช้โทรศัพท์มือถือ/สมาร์ตโฟนส่วนตัว ส่งผลให้เกิดรูปแบบการดำเนินชีวิตรออนไลน์ทั้งการพิมพ์ข้อความ การเข้าร่วมกลุ่มต่างๆ และพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์เพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารได้ทันทั่วทั้งที่ และส่วนใหญ่ผู้สูงอายุเล่นไลน์ทุกวัน ซึ่งผู้สูงอายุมักจะส่งไลน์ตั้งแต่เช้าตรู่โดยส่วนมาก

จะมีพฤติกรรมคล้ายกันคือ ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งจะเช็คไลน์ทันทีที่ตื่นนอน และใช้ไลน์อีกครั้งในช่วงที่ว่างจากการทำงาน เชื่อมต่อ/ใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการติดต่อสื่อสาร เช่น การรับส่งอีเมล การใช้โปรแกรมสนทนา/สื่อสังคม เช่น Line, Facebook, Instagram เป็นต้น (Punjamahalap, 2020; Jaemtim & Yuenyong, 2019; Ponon & Chaisuwan, 2018; Panprom, 2018; Siriwong & Unhalaketchit, 2017)

2. ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับสูง ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องจากว่าปัจจุบันเป็นยุคดิจิทัลที่วิถีชีวิตประจำวันของคนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เมื่อผู้สูงอายุไม่ได้ทำงานหรือเกษียณอายุ ส่วนใหญ่มักจะกลับมาอยู่บ้าน ทำให้ผู้สูงอายุใช้เวลากับเทคโนโลยีมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในชีวิตมากขึ้น ส่งผลให้คนทุกคนต้องปรับตัวเพื่อก้าวทันยุคที่พัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีรวมไปถึงผู้สูงอายุ (Prasertsuk, 2022) ซึ่งผลการวิจัยที่พบนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jaemtim & Yuenyong (2019) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีทักษะการประเมินสารสนเทศอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะว่าผู้สูงอายุในปัจจุบันมีโอกาสดูใช้สื่อสังคมออนไลน์และเกิดทักษะในการใช้มากขึ้น ทำให้พัฒนาความสามารถด้านการประเมินสารสนเทศได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wuthirangsi (2021) ที่พบว่า เมื่อผู้สูงอายุได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในเรื่องสื่อดิจิทัลกับครอบครัว ผู้สูงอายุจะสามารถเข้าถึงสื่อชนิดต่างๆ ได้จากการสอบถามสมาชิกในครอบครัวรวมถึงสามารถทำความเข้าใจในเนื้อหาของสื่อต่างๆ ได้ ซึ่งถ้าหากมีการเปิดรับสารสนเทศด้วยความถี่มากก็จะสามารถรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลด้านความสามารถในการเข้าถึงสื่อดิจิทัลได้มากตามไปด้วย และงานวิจัยของ Hernandez (2011) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีทัศนคติที่ดีต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์และมีทักษะการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ การมีทักษะความสามารถเพียงพอต่อการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่นำไปสู่การพัฒนาทักษะการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสภาพการใช้และการประเมินสารสนเทศบนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการระมัดระวังเรื่องความเป็นส่วนตัวผ่านการตั้งค่าที่ระบบและการคิดก่อนที่จะส่งต่อข้อมูลในเรื่องของการประเมินสารสนเทศบนสื่อสังคมออนไลน์ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีทักษะในการประเมินสารสนเทศที่ดีโดยส่วนใหญ่เลือกรับข้อมูลผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ รองลงมาคือเว็บไซต์ของสำนักข่าวต่างๆ และข่าวในโทรทัศน์ตามลำดับ จากนั้นจะมีการเปรียบเทียบข้อมูลนั้นกับข้อมูลที่ค้นหาได้จาก Google TV และ YouTube ตามลำดับ จากนั้นจึงค่อยส่งต่อข้อมูล ซึ่งผู้สูงอายุจะเชื่อข่าวสารที่มีการลงหนังสือพิมพ์และ ข่าวที่ถ่ายทอดผ่านโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเชื่อว่าข่าวเหล่านั้นจะถูกคัดกรองมาแล้ว มีความน่าเชื่อถือ และหากมีความผิดพลาดก็จะมีคนรับผิดชอบ (Submee, Utasi, Khotewong, Chuadnan, Suwanchim, Panya, Sripattayanon, & Sutsiri, 2019)

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต พบผลการวิจัยดังนี้

3.1 ผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเพศหญิงและเพศชายมีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเองแตกต่างกัน (Phansri, Chomeya, & Piyakun, 2021) ผู้สูงอายุเพศชายมีพฤติกรรมในการใช้อินเทอร์เน็ต และมีการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสื่อดิจิทัลมากกว่าเพศหญิง (Vosner, Bobek, Kokoł, & Krecic, 2016; Tirado-Morueta, Hernando-Gómez, & Ignacio Aguaded-Gomez, 2016) จึงอาจส่งผลต่อทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุที่เป็นเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยที่พบดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Wuthirangsi (2021) ที่ศึกษาการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และเปรียบเทียบปัจจัยด้านบุคคล พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกันจะส่งผลให้รู้เท่าทันสื่อดิจิทัลได้แตกต่างกัน

3.2 ผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ซึ่งผลการวิจัยที่พบนี้ อาจเนื่องจากว่าผู้สูงอายุที่มีช่วงอายุที่แตกต่างกันนั้นมีประสบการณ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่างกัน จึงทำให้มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hernandez (2011) ที่พบว่าผู้สูงอายุที่มีอายุน้อยกว่าจะมีประสบการณ์การเชื่อมต่อความสัมพันธ์ทางสังคมทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ และคอมพิวเตอร์มากกว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า Wuthirangsi (2021) ได้ศึกษาการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุที่แตกต่างกันจะส่งผลให้รู้เท่าทันสื่อดิจิทัลได้แตกต่างกัน

3.3 ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 ซึ่งผลการวิจัยที่พบนี้แตกต่างจากงานวิจัยที่ศึกษาก่อนหน้า คือ งานวิจัยของ Wuthirangsi (2021) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะส่งผลให้รู้เท่าทันสื่อดิจิทัลได้แตกต่างกัน และการวิจัยของ Tirado-Morueta, Hernando-Gómez, & Ignacio Aguaded-Gomez (2016) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูงมีความสามารถในการใช้สื่อดิจิทัลสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าในปัจจุบันนั้น เทคโนโลยีได้เข้าถึงผู้คนทุกกลุ่มทุกวัย ทำให้โอกาสในการใช้และการเรียนรู้เทคโนโลยีของคนมีมากขึ้น จึงอาจไม่พบความแตกต่างในทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

3.4 ผู้สูงอายุที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ลักษณะของอาชีพที่ผู้สูงอายุเคยทำนั้นมีส่วนทำให้ผู้สูงอายุมีประสบการณ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากน้อยต่างกัน ทำให้ทักษะในการประเมินสารสนเทศที่ได้รับนั้นอาจมีความแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งผลการวิจัยที่พบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Thirakot & Phonnikornkit (2018) ที่เปรียบเทียบระดับทักษะการรู้เท่าทันสารสนเทศของผู้สูงอายุ จำแนกตามกลุ่มอาชีพและการทำงาน พบว่า ผู้สูงอายุที่ยังทำงานในภาครัฐ มีระดับทักษะการรู้เท่าทันสูงกว่ากลุ่มอาชีพและการทำงานอื่น ๆ

3.5 ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน มีทักษะประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5 ทั้งนี้เนื่องจากว่าประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตนั้นอาจช่วยส่งผลให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้การเข้าถึงสารสนเทศและเลือกใช้สารสนเทศที่ถูกต้องมาก่อน จึงทำให้ทักษะในการประเมินสารสนเทศมีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับการวิจัยของ Thirakot & Phonnikornkit (2018) ที่พบว่าผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ตต่างกัันมีระดับทักษะการรู้เท่าทันสารสนเทศแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้สูงอายุที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยผู้สูงอายุมีความเกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีมากขึ้นกว่าในอดีต ดังนั้นหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและสร้างสรรค์สื่อ เช่น หอสมุดประชาชนในแต่ละเขตของกรุงเทพมหานคร กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ กระทรวงสาธารณสุข ควรให้ความสำคัญในการสร้างและผลิตเนื้อหาสารสนเทศผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ที่มีความเหมาะสมและสะดวกต่อการเข้าถึงให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ในระดับสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีการปรับตัวในการรับสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ได้ดี จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการสารสนเทศ ข้อมูลข่าวสาร เช่น กรมกิจการผู้สูงอายุ สมาคมสภาผู้สูงอายุ ควรส่งเสริมพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ถูกต้องและปลอดภัยให้แก่ผู้สูงอายุให้มีความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้คำตอบในรายละเอียดและเชิงลึกมากขึ้น เช่น การศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น

2.2 ควรศึกษาวิจัยและพัฒนาสื่อที่ใช้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์สำหรับผู้สูงอายุที่มีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และมีวิธีการเข้าถึงที่ง่ายและสะดวกแก่ผู้สูงอายุ เช่น การพัฒนาสื่อเสียง ภาพยนตร์สั้น สารคดี

เอกสารอ้างอิง

- Association of the College and Research Libraries. (2000). *Information literacy competency standards for higher education*. Retrieved from <http://www.ala.org/acrl/standards/informationliteracy>
- Competency
- Boonart, C, Techataweewan, W., & Angchun, P. (2018). Factors related to information evaluation skills based on online social media among undergraduate students in the Bangkok metropolitan area. *Journal of Library and Information Science Srinakharinwirot University*, 11(2), 48-63. (In Thai)
- Buntadthong, K. M. (2015). *Social network usage behavior and bangkok older person's satisfaction* (Master's thesis). Bangkok University, Bangkok Thailand. (In Thai)
- Chotchatchawalkul, P. (2013). *Motivation affecting facebook usage among middle-aged and elderly groups* (Master's thesis). Thammasat University, Bangkok, Thailand. (In Thai)
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute. (2018). *Situation of the Thai elderly 2017*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing. (In Thai)
- Guess, A., Nagler, J., & Tucker, J. (2019). Less than you think: Prevalence and predictors of fake news dissemination on Facebook. *Science Advances*, 5(1), 45-86. Retrieved from <https://advances.sciencemag.org/content/5/1/eaau4586/tab-pdf>
- Hemin, A. (2013). *Social media consumption behaviors and opinion towards results of experiencing social media in Bangkok metropolitan* (Master's thesis). National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand. (In Thai)
- Hernandez, E. (2011). *Older adults and Online social networking: Relating Issue of Attitude, Expertise, and Use*. Retrieved from <https://digital.library.ucf.edu/cdm/ref/collection/ETH/id/397>
- Jaemtim, N. & Yuenyong, S. (2019). The used of online media and perceptions of eHealth literacy among the elderly in Suphanburi Province. *The Journal of Baromrajonani College of Nursing, Nakhonratchasima*, 25(2), 168-180. (In Thai)
- Kasentima, W. (2011). *Perception towards advertising media on social network Facebook* (Master's Project). Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand. (In Thai)

- Khujareansin, S. (2015). *The study of using social media behavior of the elderly in Muang District Chonburi Province* (Master's thesis). Burapha University, Chonburi, Thailand. (In Thai)
- Kraichumpol, P. (2012). *Attitudes and behavior through social networks in establishing a reputation: case study of YouTube*. Thammasat University, Bangkok, Thailand. (In Thai)
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2019). *Study report on the impact of changes in population structure, policy recommendations for the country development from the results of population projections of Thailand*. Bangkok: Office of the National Economics and Social Development Council.
- Panprom, S. (2018). *Analysis of message content and needs. News through the line of the elderly* (Master's thesis). University of the Thai Chamber of Commerce, Bangkok, Thailand.
Retrieved from <https://today.line.me/th/v2/article/GYvBZ6> (In Thai)
- Phansri, G., Chomeya, R., & Piyakun, A. (2021). Gender and self-directed learning: Cross cultural research (Thailand Australia). *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*, 15(2), 16-26. (In Thai)
- Ponon, P., & Chaisuwan, B. (2018). Online media exposure behavior, social presence and online lifestyle of the elderly. *Journal of Communication Arts*, 37(3), 20-29. (In Thai)
- Prasertsuk, J. (2022). *Digital literacy and the aging society*. Retrieved from <https://www.depa.or.th/th/article-view/digital-literacy> (In Thai)
- Punjamahalap, P. (2020). *A study of communication behaviours among elders in koh chan: a case study of Line application* (Master's thesis). Burapha University, Chonburi, Thailand. (In Thai)
- Rasi, Vuojärvi, & Rivinen. (2021). Promoting media literacy among older people: a systematic review. *Adult Education Quarterly*, 71(1), 37-54.
- Saelim, S. (2015). *Usage behavior Line application of elderly in Bangkok Area* (Master's thesis). Thammasat University, Bangkok, Thailand. (In Thai)
- Sap-in, R., & Raweewan, Y. (2017). The elderly and media in Thailand. *Dhurakij Pundit Communication Arts Journal*, 11(2), 367-387. (In Thai)
- Siriwong, P., & Unhalaketchit, B. (2017). *The use of social media among the elderly in the market area of Sampran Subdistrict, Sampran District Nakhon Pathom Province*. Nakhon Pathom: Silpakorn University. (In Thai)
- Social Development Office of Bangkok. (2020). *Information of the elderly club in the area of 50 Bangkok district offices, fiscal year 2019*. Retrieved from <https://webportal.bangkok.go.th/social/page/sub/18737> (In Thai)
- Submee, K., Utasi, C., Khotewong, B., Chuadnan, P., Suwanchim, M., Panya, S., Sripattiyanon, K., & Sutsiri, A. (2019). *Conditions of use and assessment of information on social media of the elderly at*

- Lumpini Park*. Retrieved from <http://ir.swu.ac.th/jspui/handle/123456789/15809> (In Thai)
- Suthornchai, Wattana. (2008). The rationale behind the development of a 5-level decision criterion. *Executive Journal*, 28(3), 97-101. (In Thai)
- Thirakot, S., & Phonnikornkit, W. (2018). Internet usage behaviors, literacy, and attitude towards utilization of wellness content on the internet among Thai elderly. *Journal of Nursing and Health*, 36(1), 72-80. (In Thai)
- Tipkanjanaraykha, K., Yingrengreung, S., Kheokao, J., Ubolwan, K, Jaemtim, N., & Woranart, P. (2017). Health information seeking behaviors of elderly through online media according to perceived health status. *Journal of Health Science Research*, 11(2), 48-63.
- Tirado-Morueta, R., Hernando-Gómez, A., & Ignacio Aguaded-Gomez, J. (2016). The capacity of elderly citizens to access digital media in Andalusia (Spain). *Information, Communication & Society*, 19(10), 1427-1444.
- Vosner, H. B., Bobek, S., Kokol, P., and Krecic, M. J. (2016). Attitudes of active older Internet users towards online social networking. *Computer in Human Behavior*, 55(1), 230-241.
- Wuthirangsi, A. (2021). Digital literacy of elderly. *Journal of Sahasat*, 21(1), 90-106. (In Thai)